

Book Review

ถอดรหัสปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การสอนกระบวนการคิด

รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์**

ดร.ละม้าย กิตติพร***

ข้อมูลเกี่ยวกับเขียน

รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แชมมณี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509 M.A. in Ed., Chico State College, แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา, 2513 Ph.D. (Curriculum & Instruction) มหาวิทยาลัยแอริโซนาสเตต สหรัฐอเมริกา, 2515 เป็นรองศาสตราจารย์ ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประธานสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หัวหน้าภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หัวหน้าหน่วยปฏิบัติการวิจัยการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับรางวัลผลงานวิจัยดีเด่น (2521) และรางวัลผลงานวิจัยดี (2534) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักการประถมศึกษาดีเด่น (2527) จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาวชิรมงกุฎ (2539) โล่ประกาศเกียรติคุณจาก World Council for Curriculum and Instruction (WCCI) (2541) รางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติอาจารย์ดีเด่น ระดับหน่วยงานที่สังกัด จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2544) รางวัล Shoji Award จาก World Council for Curriculum and Instruction (WCCI) (2544) รางวัลอาจารย์แบบอย่างจากสภาคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2544) ท่านอาจารย์มีผลงานที่สำคัญมากมาย อาทิเช่น การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (รายงานการวิจัย) การนำเสนอรูปแบบเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูงของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับหลักสูตรครุศึกษา (รายงานการวิจัย) ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (ตำรา) แก่ก้าวในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและการสังเคราะห์งานวิจัย (หนังสือ) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (หนังสือ) การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน: เรื่องยากที่ทำได้จริง (หนังสือ) และท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การประถมศึกษา การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม การวิจัยทางการศึกษา

* บรรณาธิการวารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** , *** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสนทนาระบวงการคิด

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พลกนิกรชาวไทย เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศและของโลก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำเนินชีวิต ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา เพื่อเป็นแนวทางการ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนิน ชีวิตแก่พลกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่นๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจ พอเพียงเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และได้จัดทำเป็นบทความเรื่อง “ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” และได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2542 พระองค์ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้นำบทความที่ทรงแก้ไขแล้วไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตลอดจนประชาชนโดยทั่วไปเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ดังพระราชดำรัสต่อไปนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy คำว่า Sufficiency Economy นี้ไม่มีในตำรา เศรษฐกิจจะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ Sufficiency Economy นั้นไม่มีในตำราเพราะ หมายความว่าเรามีความคิดใหม่และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจก็หมายความว่า เราก็สามารถที่จะไปปรับปรุงหรือ ไปใช้หลักการเพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น” (พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิม พระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2542) พระองค์ได้พระราชทานความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า (จรัญ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปริยานุช พิบูลสรารุท, 2553) “เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไป ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ละต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรการมี ผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและ ขณะเดียวกัน ละต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีความสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ กว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” จากความหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักคิดและหลักปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของ ประชาชนทุกระดับ รวมทั้งรัฐและหน่วยงานต่างๆ ก็สามารถนำปรัชญานี้ไปประยุกต์และใช้ในการบริหารและพัฒนา ประเทศด้านต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจธุรกิจ กฎหมาย สังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และด้านอื่นๆ อีกมาก ดังตัวอย่างที่เห็นได้จากเอกสารทางวิชาการที่รายงานผลการศึกษา และพัฒนางานด้านต่างๆ โดยยึดหลักปรัชญาดังกล่าวของคุณยศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์ เช่น เรื่องแนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อความพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงในองค์กร

ธุรกิจเพื่อความยั่งยืนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การเพื่อความพอเพียงการบริหารการเงินบุคคลเพื่อความพอเพียงการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการเพื่อความพอเพียง

หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับครู อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกระดับการศึกษา ให้สามารถน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการคิด การศึกษาเล่าเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิต ให้เป็นไปในทางสายกลาง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสงบสุขและก้าวหน้าไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งหากครู หรืออาจารย์ผู้สอนในทุกระดับการศึกษามาช่วยกันปลูกฝังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นและเจริญงอกงาม ขึ้นในตัวผู้เรียน โดยการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เนื่องจากการคิดเป็นที่มาของการกระทำ การรู้จักคิด ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงนำไปสู่การกระทำหรือการปฏิบัติอย่างพอเพียง อันจะพัฒนาไปสู่อุปนิสัย พอเพียงในที่สุด นวัตกรรมการสอนที่เสนอแนะในหนังสือเล่มนี้ ให้แนวทางและวิธีการที่สะดวกและเรียบง่าย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์หรือใช้ในการสอนได้ในทุกระดับการศึกษา หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่น่าสนใจ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : สาระสำคัญ

บทที่ 2 การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

บทที่ 3 การถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อประยุกต์สู่การสอน

ตอนที่ 2 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด

บทที่ 4 การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การเรียนการสอน

บทที่ 5 การสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วน

บทที่ 6 การสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบเน้นกระบวนการคิด: นวัตกรรมการสอน

บทที่ 7 หลักการสอนสำหรับการพัฒนาทักษะ กระบวนการคิดการปฏิบัติตามปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปริญานูช พิบูลสงคราม. (2553). *ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: บริษัทศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด.
- ทิตินา แคมมณี. (2015). *ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.